

Helena Lamponen

YHTEISTOIMINTALAKI

– kommentaari

Alma Talent
2016 Helsinki

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja Helena Lamponen
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2937-8

ISBN 978-952-14-2938-5 (verkkokirja)

Kansi: Outi Pallari

Taitto: Marja-Leena Saari

Paino: BALTO print 2016 Liettua

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Lyhenteet	13
1 Johdanto	15
1.1 Kirjan keskeinen sisältö ja tavoitteet	15
1.2 Yhteistoimintalain kansainvälinen tausta	17
1.2.1 Euroopan sosiaalinen peruskirja	17
1.2.2 EU:n perussopimus, perusoikeuskirja ja keskeiset direktiivit	18
1.2.3 EU-työoikeuden ja kansallisen lainsäädännön yhteensovittamisen haasteista	22
2 Hyvään yhteistoimintaan	27
2.1 Tutkimustuloksia yhteistoiminnasta	27
2.1.1 Yhteistoiminnan hyödyt yritystoiminnalle ja henkilöstölle	27
2.1.2 Vähentämisneuvottelujen vaikutuksista yrityksessä	31
2.2 Yhteistoiminnallinen yrityskulttuuri – hyvän yhteistoiminnan edellytykset	33
2.3 Yritystoiminnan ja yhteistoiminnan kehittäminen – jatkuvat pienet parannukset ja syvälinen uudistuminen	36
2.4 Yhteistoimintalain ydinkohdat – mistä yhteis- toimintalaissa on kysymys?	41
2.5 Yhteistoimintamenettelyjen, -neuvottelujen ja aineistojen kieli	44
2.6 Neuvottelemisen yhteistoiminnan hengessä tavoitteena yksimielisyys – mitä se käytännössä tarkoittaa?	45

3	Yhteistoimintalain soveltamisen edellytykset..	49
3.1	Yritys	49
3.2	Ulkomaisen yrityksen Suomessa toimiva sivuliike	51
3.3	Konserni, määräysvalta yritys ja yhteistoimintalaki	53
3.4	Työsuhteisten työntekijöiden säännöllinen määrä	55
3.5	Yrityksen työsopimussuhteisen johdon asema yhteistoimintalakea sovellettaessa	58
4	Yhteistoiminnan osapuolet	61
4.1	Yleistä yhteistoiminnan osapuolista	61
4.2	Työnantajan edustajat yhteistoiminnassa	63
4.3	Henkilöstöryhmien edustajat yhteistoiminnassa	63
4.3.1	Luottamusmies, luottamusvaltuutettu ja yhteistoimintaedustaja	63
4.3.2	Työsuojeluvaltuutettu henkilöstön edustajana yhteistoiminnassa	67
4.4	Yhteinen kokous	68
4.5	Neuvottelukunta	69
4.6	Tiivistelmä henkilöstön edustuksesta yhteistoimintalain keskeisissä menettelyissä	72
4.7	Henkilöstöedustus ja yhteistoimintamenettelyn lainmukaisuuden arviointi	75
5	Työnantajan annettavat tiedot	79
5.1	Yrityksen taloustiedot	79
5.2	Tilastotiedot maksetuista palkoista ja tiedot työsuhteista	81
5.3	Selvitys yrityksen ulkopuolisen työvoiman käytön periaatteista	83
5.4	Henkilöstöedustajien ja henkilöstön oikeus esittää tarkentavia kysymyksiä	85
6	Yrityksen yleiset suunnitelmat, periaatteet, tavoitteet ja käytännöt ja neuvottelumenettely	87
6.1	Henkilöstöä tai henkilöstöryhmiä koskevat ryhmänormit	87
6.2	Työhönoton periaatteet ja käytännöt, työhön perehdytys sekä työntekijästä kerättävät tiedot	88
6.2.1	Työhönoton periaatteet ja käytännöt	89

6.2.2	Työhön tulijalle työpaikkaan ja yritykseen perehtymiseksi annettavat tarpeelliset tiedot . . .	89
6.2.3	Henkilötietojen keräämisen periaatteet ja käytännöt	90
6.3	Työntekijöihin kohdistuva teknisin menetelmin toteutettava valvonta sekä sähköpostin ja tietoverkon käytön periaatteet	95
6.4	Sisäinen tiedottaminen	99
6.5	Vuokratyövoiman käytön periaatteet, ilmoitukset ja jatkettu neuvottelumenettely	99
6.6	Henkilöstörahastoja koskevat yhteistoiminta- neuvottelut	101
6.7	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma	102
6.7.1	Suunnitelmat laaditaan yhteistoiminnassa ja päivitetään vuosittain huomioiden ennakoitavat muutokset	102
6.7.2	Tavoitteena henkilöstövoimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen	104
6.7.3	Suunnitelmien vähimmäissisältö	105
6.7.4	Päivittäminen irtisanomisneuvotteluissa	112
6.7.5	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa koskevien neuvottelujen erityispiirteitä	112
6.7.6	Käytännön toteutus työntekijätasolla	114
6.7.7	Tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuus- suunnitelma osana henkilöstö- ja koulutus- suunnitelmaa	114
6.8	Yhteistoimintalain 4 luvun neuvottelut	116
7	Sopiminen ja henkilöstön päätökset	123
7.1	Neuvoteltavat asiat, neuvotteluosapuolet ja neuvottelujen tavoite	123
7.2	Neuvottelumenettely ja työnantajan velvoitteet	128
8	Tiedottaminen yritysjärjestelyistä yhteistoimintalain mukaan	135
8.1	Tiedottamisvelvollisuuden piirissä olevat yritys- järjestelyt	135
8.2	Tiedottamismenettely: mikä taho, keille, mitä ja milloin?	136

- 8.3 Yhteistoimintavelvoite liikkeen luovutuksen, sulautumisen ja jakautumisen yhteydessä sekä neuvottelut 6 ja 8 luvun mukaan 140

9 Yritystoiminnan muutosten ja töiden järjestelyjen henkilöstövaikutukset sekä niistä neuvottelemine..... 145

- 9.1 Neuvotteluelvoitteen käynnistävät yritystoiminnan muutokset 146
- 9.2 Henkilöstövaikutukset, joista työnantajan on neuvoteltava 147
- 9.3 Yhteistoimintalain 6 luvun neuvottelumenettely..... 149

10 Henkilöstön vähentämistä koskevat neuvottelut..... 157

- 10.1 Työnantajan liikkeenjohtovalta ja yleisesti taloudellistuotannollisista irtisanomis-, osa-aikaistamis- ja lomautusperusteista 157
- 10.2 Yhteistoimintaneuvottelut edeltäen henkilöstön vähentämistä taloudellis-tuotannollisilla perusteilla.. 160
- 10.2.1 Neuvotteluesitys 164
- 10.2.2 Yhteistoimintaneuvottelujen osapuolet 164
- 10.2.2.1 Työnantajan edustajat ja henkilöstön edustajat 164
- 10.2.2.2 Yksittäinen työntekijä tai yksittäiset työntekijät neuvotteluosapuolena ... 167
- 10.2.3 Työnantajan annettavat tiedot 168
- 10.2.3.1 Tiedot toimenpiteiden perusteista ... 171
- 10.2.3.2 Alustava arvio irtisanomisten, lomauttamisten ja osa-aikaistamisten määrästä 173
- 10.2.3.3 Selvitys periaatteista, joiden mukaan vähentämisen kohteeksi joutuvat työntekijät määräytyvät 173
- 10.2.3.4 Arvio ajasta, jonka kuluessa irtisanomiset, lomauttamiset tai osa-aikaistamiset toteutetaan 174
- 10.2.4 Ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle..... 174

10.2.5	Toimintasuunnitelma ja toimintaperiaatteet edistää työllistymistä irtisanomisia suunniteltaessa	175
10.2.6	Neuvotteluvelvoitteen sisältö vähentämisen neuvotteluissa eli mistä neuvotellaan ja miten	177
10.2.7	Neuvotteluvelvoitteen täytyminen ja neuvottelu-aika	184
10.2.8	Neuvottelujen kirjaaminen eli pöytäkirjat	189
10.2.9	Työnantajan yleinen selvitys	191
10.3	Vähentämisen neuvottelujen erityiskysymyksiä	192
10.3.1	Työsopimuksen ehdon pysyvä muuttaminen irtisanomisperusteella työnantajan yksipuolisella päätöksellä	192
10.3.1.1	Osa-aikaistaminen	194
10.3.1.2	Työntekopaikan muutos	194
10.3.1.3	Palkkaehtojen muuttaminen	194
10.3.2	Henkilöstöedustajan tai yksittäisen työntekijän neuvottelu- ja sopimisvallan rajat	197
10.4	Yksimielisyyden ja sopimuksen merkitys työnantajan päätöksenteossa	203
10.5	Henkilöstön vähentämistä koskevat päätökset ja irtisanottujen työllistymisen tukeminen	205
11	Erinäiset säännökset	209
11.1	Henkilöstöedustajien oikeus käyttää asiantuntijoita ..	210
11.2	Henkilöstöedustajan oikeus työstä vapautukseen ja korvauksiin	213
11.3	Yhteistoimintalaissa säädetty salassapitovelvollisuus ..	216
11.3.1	Salassapitosäännöksen tarkoitus	216
11.3.2	Salassapitovelvolliset, salassa pidettävät tiedot ja salassapidon edellytykset	217
11.3.3	Salassa pidettävien tietojen ilmaisemisen edellytykset ja kohde	219
11.4	Sisäpiirinsäätely ja yhteistoimintalaki	220
11.4.1	Markkinoiden väärinkäyttöasetus	220
11.4.2	Markkinoiden väärinkäyttöasetuksen sisäpiirinsäätelyn ja yhteistoimintalain yhteensovitus	226

11.5 Poikkeukset työnantajan tietojenantovelvollisuudesta.....	229
11.6 Poikkeukset yhteistoimintamenettelystä.....	230
11.7 Yhteistoimintalain neuvottelujen ja työehtosopimusneuvottelujen suhde	232
11.8 Valtakunnallisten työmarkkinajärjestöjen sopimisoikeus	233
11.9 Yhteistoimintalain rikkomisen tai laiminlyönnin seuraamukset	236
11.9.1 Hyvitys ja hyvityksen rahamäärän tarkistaminen	236
11.9.2 Vahingonkorvaus.....	243
11.9.3 Pakkokeinot	245
11.9.4 Rangaistussäännökset	246
11.10 Yhteistoimintalain noudattamisen valvonta.....	249
11.10.1 Yhteistoiminta-asiamies	249
11.10.2 Yhteistoimintalain valvonta valtakunnallisilla työehtosopimusaloilla	254
11.11 Yhteistoimintalain nähtävänäpito	254
Lähteet.....	257
Oikeustapaushakemisto	267
Asiahakemisto	271